

Drisha Tisha B'Av Program 5780

On Suffering and Metaphors: Limits and Opportunities

Part I: Metaphor as a Coping Mechanism

איכה פרק ב

יג מָה אֶעֱיֹדֶה מָה אֲדַמָּה-לָּךְ הַבַּת יְרוּשָׁלַם מָה אֲשַׁנֶּה-לָּךְ בְּאֵנְתָמְךָ בְּתוֹלַת בַּת-צִיּוֹן כִּי-גָדוֹל כָּיָם שָׁבַרְךָ מִי יִרְפָּא-לָּךְ:

איכה פרק א

א איכה יִשְׁבֶּה בְּדָד הָעִיר רַבְתִּי עִם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה רַבְתִּי בַגּוֹיִם שְׁרָתִי בְּמַדִּינוֹת הָיְתָה לְמֹס:

איכה רבה (בובר) פרשה א

היתה אלמנה אין כתיב כאן אלא 'כאלמנה' [כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה]. 'דרך קשתו כאויב' (איכה ב ד), אויב אין כתיב כאן, אלא 'כאויב'. 'היה ה' כאויב' (איכה ב ה), אויב אין כתיב כאן, אלא 'כאויב'.

ד"א היתה כאלמנה. [ר' חמא בר עוקבא ורבנן], ר' חמא בר עוקבא אמר: למה ישראל דומין? לשומרת יבם שתבעה מזונותיה ולא תבעה כתובתה. ורבנן אמרי משל למלך שכעס על מטרונה וכתב לה גיטה ונתן לה וחזר וחטפו ממנה, כל זמן שהיא מבקשת להינשא לאחר, אומר לה היכן גיטיך שגירשתיך? וכל זמן שהיא תובעת מזונותיה, הוא אומר לה כבר גירשתיך! כך כל זמן שישראל מבקשים לעבוד ע"ז, אומר להם הקב"ה 'אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי' (ישעיה נ א), וכל זמן שהם מבקשים שיעשה עמהם נס, אומר להם כבר גרשתי אתכם, דכתיב 'שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה' (ירמיה ג ח).

Part II: The Metaphoric Deep Dive

איכה רבה פתיחתא ב

פתיחתא ב. כה אמר ה' צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה (ירמ' ט ז). ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש ורבנן,

ר' יוחנן אמר למלך שהיו לו שני בנים, כעס על הראשון, נטל את המקל וחבטו והגלהו, אמר 'אוי לזה מאיזה שלוחה נגלה'. כעס על השני ונטל את המקל וחבטו והגלהו, אמר 'אנא הוא דתרבותי בישא'. כך גלו עשרת השבטים, והתחיל הקב"ה אומר להם את הפסוק הזה אוי להם כי נדדו ממני (הושע ז יג), וכיון שגלו יהודה ובנימין כביכול אמר הקב"ה אוי לי על שבתי (ירמ' י ט).

ר' שמעון בן לקיש אמר למלך שהיה לו שני בנים כעס על הראשון ונטל את המקל וחבטו ופרפר ומת, התחיל מקונן עליו. כעס על השני, ונטל את המקל וחבטו ופרפר ומת, אמר 'מעתי אין בי כח לקונן עליהם אלא קראו למקוננות ותקוננו עליהם'. כך כשגלו עשרת השבטים התחיל מקונן עליהם, שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נושא עליכם קינה בית ישראל (עמוס ה א), וכיון שגלו יהודה ובנימין כביכול אמר הקב"ה מעתי אין בי כח לקונן עליהם, אלא קראו למקוננות ותבואינה וגו' ותמהרנה ותשאנה עלינו נהי (ירמיה ט טז ז), עליהם אין כתיב כאן, אלא 'עלינו', דידי ודידהון. ותשאנה עיניהם דמעה, אין כתיב כאן, אלא עינינו, דידי ודידהון. ועפעפיהם יזלו מים, אין כתיב כאן, אלא ועפעפינו, דידי ודידהון.

רבנן אמרין למלך שהיו לו שנים עשר בנים, ומתו שנים, התחיל מתנחם בעשרה, מתו עוד שנים התחיל מתנחם בשמונה, מתו עוד שנים, התחיל מתנחם בששה, מתו עוד שנים התחיל מתנחם בארבעה, מתו עוד שנים התחיל מתנחם בשנים, וכיון שמתו כולם התחיל מקונן עליהם איכה ישבה בדד.

Thus said the Lord of Hosts: Listen! Summon the dirge-singers, let them come..(Jeremiah 9:16). R. Johanan, Shimon ben Lakish and the rabbis (offered interpretations).

R. Jonahan said: It can be compared to a king who had two sons. He became angry at the first one, took the stick, struck him and banished him. He said: Woe is to that one! From what comfort/security has he been banished! He became angry at the second one, took the stick, struck him and banished. He said: The fault is mine. The education I gave him was bad.

Likewise, the 10 tribes were exiled, and the Holy One, blessed be He, began to say to them the following verse: "Woe to them for straying from Me" (Hosea 7:13), and when Judah and Benjamin were exiled, the Holy One, blessed be He, said-- as it were-- "Woe unto me for my hurt" (Jeremiah 10:19).

R. Shimon ben Lakish said: It can be compared to a king who had two sons. He became angry at the first one, took the stick, struck him, and he writhed in agony and died. He began to sing a dirge over him. He became angry at the second, took the stick and struck him, he writhed in agony and died. The king said: I no longer have the strength to sing a dirge over them; rather, summon the dirge-singers and let them sing dirges over them. Likewise, when the 10 tribes were exiled, He began to sing dirges over them, "Hear this word which I intone as a dirge over you, O House of Israel" (Amos 5:1), and when Judah and Benjamin were exiled, the Holy One, blessed be He, declared -- as it were -- I no longer have the strength to lament over them; rather, "call to the dirge-singers and they will come... Let them quickly start a wailing for us..." (Jeremiah 9:16-17). It does not say 'for *them*,' but "for *us*," for Me and for them. It does not say 'that *their* eyes may run with tears,' rather "*our* eyes," Mine and theirs. It does not say '*their* pupils shall flow with water,' rather "*our* pupils," mine and theirs.

The rabbis said: It can be compared to a king who had twelve sons. Two died, and he began to console himself with the 10. Two more died, and he began to console himself with the 8. Two more died, and he began to console himself with the 6. Two more died, and he began to console himself with the 4. Two more died, and he began to console himself with the 2. But when they all had died, he began to lament over them, "Alas! Lonely sits the city.." (Lamentations 1:1).

Part III: Metaphoric Breathing Space

Source #1

איכה רבה (בובר) פרשה ד

"ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה" (איכה ד' י"א). כתיב "מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך" (תהלים עט לא), מזמור, בכיה מבעי ליה!

א"ר אלעזר **משל** למלך שעשה חופה לבנו, תיקן ביתו גיידה וסיידה וציירה., פעם אחת הכעיסו וסתרה, התחיל פדגוג יושב ומזמר. אמרו לו, 'המלך חרב ביתו ואתה יושב ומזמר?!' אמר להו, 'לכך אני מזמר ששפך חמתו על חופת בנו, ולא על בנו.'

כך אמרו לאסף, 'הקב"ה החריב את מקדשו, ואתה יושב ומזמר?!' אמר להם, 'לכך אני מזמר ששפך הקב"ה חמתו על עצים ואבנים ולא על ישראל,' הה"ד "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה".

Source #1: Eichah Rabbah 4.11

"And He has kindled a fire in Zion, which has devoured the foundations thereof" (Lamentations 4:11).

It is written: "A song of Asaph. O God, heathens have entered Your domain" (Psalms 79:1). Should not the verse have said, "A weeping of Asaph," or "a lament of Asaph," or "a dirge of Asaph?" And you say "a song of Asaph"?

But it is like a king who made a bridal-chamber for his son, and plastered, cemented, and decorated it. The son turned to wickedness. Immediately the king went up to the bridal-chamber, and tore its curtains, and broke its supports. The pedagogue took a tube of reeds and began to sing. People said to him: The king has destroyed his son's bridal-chamber, and you sit and sing! He said to them: I sing because he has destroyed his sons' bridal-chamber, and he has not poured out his anger upon his son.

Similarly, they said to Asaph: The Holy One, blessed be He, has destroyed His sanctuary and temple, and you sit and sing! He said to them: I sing because the Holy One, blessed be He, poured out His anger upon woods and stones, and did not pour out His anger upon Israel.

This is what is written: "And He has kindled a fire in Zion, which has devoured the foundations thereof" (Lamentations 4.11)

Source #2

איכה רבה (וילנא) פרשה ג

"אני הגבר" (איכה ג:א).

ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר אני הגבר, אנא הוא דיליפנא ייסורין אהני עלי מה דאהני לך.

משל למלך שכעס על מטרונה ודחפה והוציאה חוץ לפלטיין הלכה וצמצמה פניה אחר העמוד. נמצא המלך עובר ורואה אותה, אמר לה אקשית אפיך!

אמרה לו, 'אדוני המלך, כך יפה לי וכך נאה וכך ראוי לי שלא קבלה אותך אשה אחרת אלא אני,'

אמר לה, 'אני הוא שפסלתי כל הנשים בעבורך.'

אמרה לו, 'אם כן למה נכנסת למבוי פלוני ולחצר פלוני ולמקום פלוני? לא בשביל אשה פלונית ולא קבלה אותך?!

כך אמר הקב"ה לישראל, 'אקשיתון אפיכון!'

אמרו לפניו, 'רבש"ע, כך יפה לנו וכך נאה לנו וכך הגון לנו שלא קבלה אומה אחרת תורתך אלא אני.'

אמר להם, 'אני הוא שפסלתי כל האומות בשבילכם.'

אמרו לו, 'אם כן למה החזרת תורתך על האומות ולא קבלוה?!

דתניא, בתחלה נגלה על בני עשו הה"ד (דברים ל"ג) "ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו" ולא קבלוה, החזירה על בני ישמעאל ולא קבלוה הה"ד (שם/דברים ל"ג) "הופיע מהר פארן," ולבסוף החזירה על ישראל וקבלוה הה"ד (שם/דברים ל"ג) "ואתה מרבבות קדש מימינו אש דת למו," וכתוב (שמות כ"ד) "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע."

R. Joshua of Siknin said in the name of R. Levi: I AM THE MAN: [The Community of Israel said:] I am indeed experienced in sufferings; what pleaseth Thee is beneficial to me!

It may be likened to a king who was enraged against his consort and drove her out of the palace. She went and pressed her face against the pillar.

It happened that the king passed and saw her, and said to her, 'You are acting impudently!'

She replied, 'My lord king, so it is seemly and right and proper for me to do, seeing that no other woman except me has accepted you.'

He retorted, 'It was I who disqualified all other women [from marriage with me] for your sake.'

She said to him, 'If that is so, why did you enter such-and-such a side street, such-and-such a court and place; was it not on account of a certain woman who rejected you?'

Similarly the Holy One, blessed be He, spoke to Israel: 'You are acting impudently.'

They replied: 'Lord of the Universe, so is it seemly and right and proper for us to do, seeing that no other nation except us accepted Thy Torah.'

He retorted, 'It was I who disqualified all other nations [from accepting it] for your sake.'

They said to Him, 'If that is so, why didst Thou carry Thy Torah round to the nations for them to reject it?'

For it has been taught: At first He revealed Himself to the sons of Esau; as it says, *And He said: The Lord came from Sinai, and rose from Seir unto them* (Deut. 32:2), but they rejected it. Then He offered it to the sons of Ishmael who rejected it, as it is written, *He shined forth from Mount Paran*. Finally He offered it to Israel who accepted it, as it says, *And He came forth from the myriads holy, at His right hand was a fiery law unto them* (ib.); and it is also written, *All that the Lord hath spoken will we do, and obey* (Ex. 24:7).

Source #3

איכה רבה (בובר) פרשה ג

[כא] "זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל" (איכה ג' כ"א).

ר' אבא בר כהנא אמר **משל** למלך שנשא אשה וכתב לה כתובה גדולה, וכתב לה כך וכך חופות אני עושה לך, וכך תכשיטין אני עושה לך, וכך וכך כסף וזהב אני נותן לך, והניחה שנים רבות והלך לו למדינת הים,

והיו שכנותיה מקנטרות אותה ואומרות לה, 'לא בעליך שבק יתיך? זילי נסבי לך גבר אוחרגן!'

והיתה בוכה ומתאנחת, ואח"כ היתה נכנסת לתוך חופתה וקראת כתובתה ומתאנחת.

לאחר ימים ושנים בא המלך, ואמר לה, 'תמיה אני ממך איך המתנת לי כל השנים הללו?'

אמרה לו, 'אדוני המלך, אילולי כתובתך מרובה שכתבת לי, כבר הטעו אותי שכנותי!'

כך אומות העולם מונין את ישראל ואומרות להם, 'אלהכון לא בעי יתכון, שביק יתכון, סליק

שכינתיה מעליכון, בואו אצלנו ואנו ממנים אתכם דוכוסין ואפרכסין ואיסטרטליטין!'

וישראל נכנסים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שלהם, וקורין בתורה "ופניתי אליכם והפריתי

אתכם [וגו'] ולא תגעל נפשי אתכם" (ויקרא כו ט ויא), ומתנחמים.

למחר כשהגאולה באה אמר הקב"ה לישראל, 'בני! תמיה אני מכם היאך המתנתם לי כל השנים

הללו?'

והן אומרים לפניו, 'רבון כל העולמים, אילולי תורתך שנתת לנו, והיינו נכנסים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, והיינו קורין ופניתי אליכם, "ולא תגעל נפשי אתכם", כבר הטענו אומות העולם ממך',

הה"ד לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי (תהלים קיט צב). [לכך נאמר זאת אשיב אל לבי על כן אוהיל].

THIS I RECALL TO MY MIND, THEREFORE HAVE I HOPE” (Lamentations 3: 21).

R. Abba b. Kahana said in the name of R. Johanan:

It may be likened to a king who married a lady and wrote her a large marriage-settlement. He wrote her: ‘So many bridal chambers I am building for you, so much jewelry I make for you, so much gold and silver I give you.’ Then he left her for many years and journeyed to the provinces.

Her neighbors used to taunt her and say to her, 'Hasn't your husband abandoned you? Go! Marry another man.'

She would weep and sigh, and afterward she would enter her bridal-chamber and read her marriage-settlement and sigh with relief.

Many years and days later the king returned. He said to her, 'I am amazed that you have waited for me all these years!'

She answered, 'My master, O king! If not for the generous marriage-settlement which you wrote me, my neighbors would long ago have led me astray.'

Likewise: The nations of the world taunt Israel by saying to them, ‘Your God does not want you. He has left you. He has removed His *Shechinah* (presence) from your midst. Come with us, and we will appoint you to be generals, governors, and officers.’

And the people of Israel enter their synagogues and houses of Study, and there they read in the Torah, ‘I will look with favor upon you, and make you fertile...I will establish My abode in your midst, and I will not spurn you” (Lev. XXVI, 9 ff.), and they are comforted.

In the future when the era of the redemption arrives, the Holy One, blessed be He, will say to Israel: ‘My children! I am amazed at how you have waited for Me all these years!’ And they will say to Him: ' Master of the universe! Were it not for the Torah which You gave us, in which we read when we entered our synagogues and houses of study, ‘I will look with favor upon you...and I will not spurn you,’ the nations of the world long ago would have led us away from you.

That is what is written, “Were not your teaching my delight, I would have perished in my affliction” (Psalms 119:92). Therefore it says: “This I call to my mind; therefore I have hope” (Lamentations 3:21).